

Verslag van het bezoek der N.E.V. aan het Laboratorium voor Entomologie te Wageningen, tevens 50e Vergadering van de Afdeling voor Toegepaste Entomologie

door

G. L. VAN EYNDHOVEN, Secretaris N.E.V.

Op zaterdag 14 oktober 1961 bracht onze vereniging haar voorgenomen bezoek aan het nieuwe Laboratorium voor Entomologie van de Landbouwhogeschool te Wageningen, op grond van een uitnodiging van de Directeur, Prof. Dr. J. DE WILDE.

Dit bezoek gold tevens als een officiële bijeenkomst van onze Afdeling voor Toegepaste Entomologie. In zekere zin vierde zij daarmee een jubileum, want het was haar 50e bijeenkomst sedert de oprichting in 1941.

In het nummer der Entomologische Berichten van 1 oktober 1961 heb ik bij het in gebruik nemen van het gebouw reeds enige woorden daaraan kunnen wijden. Thans hebben wij allen met eigen ogen kunnen zien hoe fraai en doelmatig het is ingericht. Geen wonder, dat ook in het buitenland grote belangstelling voor dit laboratorium bestaat en men mag daar in de komende jaren dan ook wel veel buitenlandse bezoekers en eventueel ook promovendi verwachten.

In het geheel namen aan dit bezoek 70 leden en 15 introducés deel.

Des morgens gaven Prof. De Wilde en zijn medewerkers ons een inzicht in de werkzaamheden van het laboratorium door middel van de volgende reeks korte voordrachten:

J. DE WILDE: Inleiding - Verleden en heden van het Laboratorium voor Entomologie.

R. H. COBBEN: Onderwijs en onderzoek op taxonomisch en morfologisch gebied aan het Laboratorium voor Entomologie.

W. COMPANJEN: Welke inzichten levert het histologisch-entomologisch onderzoek?

D. STEGWEE: Insecten-biochemie en entomologie.

G. W. ANKERSMIT: Geïntegreerde insectenbestrijding.

J. B. M. VAN DINTHER: Activiteit van „Wageningen” ten aanzien van de tropische entomologie.

Na een lunch op het laboratorium werden wij des middags rondgeleid door het gebouw en het daaraan grenzende fraaie kassencomplex.

Aan het einde van het bezoek dankte de Voorzitter der N.E.V., Dr. J. van der Vecht, voor al hetgeen ons was geboden en sprak de beste wensen uit voor de toekomst van het laboratorium.

Amsterdam, Zeeburgerdijk 21.

Macrolepidoptera in 1961

door

T. H. VAN WISELINGH

Zoals gebruikelijk zal ik ook dit jaar iets mededelen over mijn bevindingen op entomologisch gebied in 1961. Afgaande op het aantal waargenomen soorten

moet 1961 evenals de daaraan voorafgaande vier jaren als slecht worden gekwalificeerd. Het aantal waargenomen soorten bedroeg 401, d.i. het laagste na de oorlog; het gemiddelde over de laatste 5 jaren was 429 tegen 462 over de 6 daaraan voorafgaande jaren (1951 tot en met 1956) met als maximum 481 in 1954. Blijkbaar zitten we thans in een periode van slechte jaren. Niet alleen het aantal soorten was in 1961 gering, ook het aantal exemplaren was zowel op de stroop als op de lamp laag.

Evenals vorige jaren toonde ik een grafiek van het in totaal aantal waargenomen soorten telkens op de 1e en 15e van iedere maand. Deze grafiek wijkt sterk af van het gemiddelde over de jaren 1946—1955. Zoals begrijpelijk, was tengevolge van het vroege en mooie voorjaar het begin veelbelovend. Op 1 mei had ik reeds 89 soorten gezien, dat is het hoogste ooit door mij bereikte aantal (vorig maximum nl. 50 in 1959). Vele soorten verschenen vroeger dan normaal.

Na 1 mei, toen het weer slechter werd, was de toename van het aantal waargenomen soorten veel geringer dan normaal; op 1 juni had ik reeds minder soorten gezien dan het gemiddelde over de jaren 1946—1955, tot 15 juli loopt de lijn ongeveer evenwijdig aan die van het gemiddelde, daarna veel vlakker, zodat deze op 1 augustus reeds belangrijk beneden het minimum lag om daar tot het inde van het jaar beneden te blijven.

Hieronder volgt een lijstje van zeldzame soorten, welke ik in 1961 ving en van afwijkingen, die ik bij het doorwerken van mijn collectie ook uit vroegere jaren nog aantrof.

Zeldzame soorten.

Gastropacha populifolia L., Bergeijk op licht op 25.VI.1961.

Bombycia viminalis F. Deze soort, welke ik ongeveer 22 jaar geleden als nieuw voor de fauna in Zuid-Limburg ontdekte, ving ik thans ook te Bergeijk op licht op 10.VII.1961.

Noctua interjecta Hb. Een groot exemplaar met bijna effen lichtbruine voorvleugels, dat ik voor de typische vorm houd, op 1.VIII.1961 te Bergeijk op licht. Een dergelijk exemplaar vermeldde ik reeds in mijn overzicht over 1957 in *Ent. Ber.* 18, nr. 9, (1958) van Epen.

Lithosis quadra L. op licht op 1.VIII.1961 te Bergeijk.

Coenobia rufa Hw. op licht op 3.VIII.1961 te Bergeijk.

Cryphia muralis Forster op licht op 8.VIII.1961 te Bergeijk.

Aporophila nigra Hw. eind september en begin oktober zes maal op stroop te Bergeijk.

Lithophane lamda F. op stroop op 24 en 30.IX te Bergeijk.

Afwijkingen.

Drepana binaria Hufn. ♂ met sterk verdonkerde vleugels, het sterkst in het middenveld van voor- en achtervleugels en tegen de achterrand van de voorvleugels, op licht te Bergeijk op 10.VIII.1961. Ik noem deze donkere vorm f. *nigrescens*, nov. Holotype: het bovengenoemde ♂.

[The wings strongly darkened, especially in the central area of fore and hind wings and before the outer border of the wings.]

Euxoa cursoria Hufn., f. **cruda** nov. Van de tekening op de voorvleugels zijn behalve de vlekken vrijwel alleen de twee dwarslijnen over. Deze zijn donker van kleur en steken scherp af. Holotype: ♀, Aerdenhout, 7.VIII.1948.

[The fore wings practically without markings with the exception of the orbicular and reniform stigma and the two transverse lines. The latter are dark and contrast strongly with the ground colour.]

Scotia cinerea Schiff., f. **violescens** nov. Grondkleur van de voorvleugels paars-achtig getint, overigens normaal. Holotype: ♂, Aerdenhout, 22.V.1950.

[Ground colour of the fore wings with a purplish tint, for the rest normal.]

Scotia cinerea Schiff., f. **juncta** nov. Ronde vlek en niervlek raken elkaar. Holotype: ♂, Aerdenhout, 13.V.1947.

[Orbicular stigma and reniform stigma touch each other.]

Scotia clavis Hufn., f. **juncta** nov. Ronde vlek en niervlek raken elkaar. Holotype: ♂, Wassenaar, 14.VI.1941.

[Orbicular stigma and reniform stigma touch each other.]

Scotia ipsilon Hufn., f. **costaclara** nov. Middenveld van de voorvleugels donker, wortelveld en achterrandsveld licht, door een lichte baan langs de voorrand met elkaar verbonden. Holotype: ♀, Bergeijk, 8.IX.1961.

[Central area of the fore wings dark, basal and marginal areas pale, connected to each other by a pale band along the costa.]

Noctua pronuba L., f. **fuscolimbata** nov. Grondkleur van de voorvleugels donker geelbruin, de ruimte tussen tweede dwarslijn en achterrand zwartbruin. Holotype: ♂, Epen, 12.IX.1956.

[Ground colour of the fore wings dark yellow-brown, the area between postmedian line and outer margin black-brown.]

Noctua pronuba L., f. **signata** nov. De golflijn wortelwaarts door een scherp afstekende donkere lijn afgezet. Holotype: ♂, Wassenaar, 23.VI.1943.

[The submarginal line bordered at its inner side by a dark strongly contrasting line.]

Noctua orbona Hufn.¹⁾, f. **postbrunnescens** nov. Grondkleur van de achtervleugels donker bruingeel. Holotype: ♀, Bergeijk, 7.V.1960.

[Ground colour of the hind wings dark yellow-brown.]

Noctua con-es Hübner²⁾, f. **postbrunnescens** nov. Grondkleur van de achtervleugels donker geelbruin. Holotype: ♂, Wassenaar, 29.VIII.1942.

[Ground colour of the hind wings dark yellow-brown.]

Lycophotia porphyrea Schiff. (*varia* Villers), f. **clausa** nov. De eerste en twee-

¹⁾ De soort met de zwarte voorrandsvlek. Cf. Suppl. Cat. Ned. Macrolep, 9 (LPK.).

²⁾ De soort zonder zwarte voorrandsvlek. Cf. Suppl. Cat., l.c. (LPK.).

de dwarslijn raken elkaar aan de binnenrand van de voorvleugels. Holotype: ♂, Bergeijk, 29.VII.1960.

[Antemedian line and postmedian line touch each other at the inner margin of the fore wings.]

Amathes triangulum Hufn., f. *approximata* nov. De tweede dwarslijn zover wortelwaarts verschoven, dat hij de niervlek raakt. Holotype: ♂, Haamstede, 23.VI.1935.

[The postmedian line shifted in the direction of the base, so that it touches the reniform stigma.]

Naenia typica L., f. *pallida* nov. Grondkleur van de voorvleugels lichtgrijs, de donkere tekening sterk afstekend. Holotype: ♀, Wassenaar, 23.VI.1943.

[Ground colour of the fore wings pale grey, the dark markings strongly contrasting.]

Cerastis rubricosa Schiff., f. *juncta* nov. Ronde vlek en niervlek raken elkaar. Holotype: ♂, Zandvoort, 13.V.1929.

[Orbicular stigma and reniform stigma touch each other.]

Phlogophora meticulosa L., f. *suffusa* Warren. Een prachtige rode vorm zonder een spoor van groen. Bergeijk, 11.X.1961.

Eustrotia olivana Schiff. Een exemplaar, waarbij de eerste zilveren dwarslijn in afzonderlijke vlekken is verdeeld. Waalre, 16.VI.1961.

Autographa gamma L., f. *nigricans* Spuler, op licht te Bergeijk, 24.IX.1961.

Sterrha sylvestraria Hb., f. *circellata* Guenée. Een iets donkerder exemplaar dan normaal met diep zwarte dwarslijnen, op licht te Bergeijk, 22.VII.1961.

Epirrhoë alternata Müller, f. *effusa* Müller. Een exemplaar met vervloeid middenveld op licht te Bergeijk, 6.VIII.1961.

Thera firmata Hb., f. *brunneofasciata* Lempke. Drie exemplaren met donkerbruine banden te Bergeijk. Bovendien zijn de voorvleugels franjewaarts van de middenband sterk verdonkerd.

Ennomos erosaria Hb. f. *equestraria* nov. Wortelveld van de voorvleugels en achterrandsveld van voor- en achtervleugels sterk verdonkerd. Holotype: ♂, Bergeijk, 3.VIII.1961.

[Basal area of the fore wings and marginal area of fore and hind wings strongly darkened.]

Gonodontis bidentata Cl., f. *nigra* Prout. Bergeijk, 7.V.1961 op licht. Deze zwarte vorm was tot nu toe alleen uit Engeland bekend, waar hij in de venen van Lancashire en Yorkshire voorkomt.

Selenia tetralunaria Hufn., f. *roseofasciata* nov. Een prachtig donker exemplaar van de tweede generatie met helder rose band franjewaarts van de tweede dwarslijn. Holotype: ♀, Bergeijk, 11.VII.1956. Reeds in 1954 ving ik een dergelijk exemplaar te Epen.

[A splendid dark specimen of the second generation with a clear rosy band at the outer side of the postmedian line.]

Semiothisa liturata Cl., f. *nigrofulvata* Collins. Verleden jaar vermeldde ik de vangst van enige exemplaren van deze donkere vorm (in het verslag abusievelijk

vermeld als een vorm van *S. alternaria* Hb.) en in 1961 ving ik te Bergeijk weer twee exemplaren.

Summary

Discussion of rarer Macrolepidoptera taken in 1961 and of interesting forms taken in 1961 and previous years. The English translations are given immediately after the Dutch descriptions of the new forms.

Bergeijk, Bremdreef 2.

Over *Diacrisia sannio* L., *Scotia puta* Hb.. Mesotype *virgata* Hufn. en *Aspitates ochrearia* Rossi op Schouwen

door

W. J. BOER LEFFEF

R.IV.O.N.-mededeling nr. 107

Volgens de in de Catalogus van LEMPKE gecompriëerde gegevens over *Diacrisia sannio* moet zij een slechts partieel optredende tweede generatie hebben. Deze zou lopen van 21 augustus tot in september. Dit klopt vrijwel met mijn ervaringen betreffende *D. sannio*-populaties op de Veluwe. Ondanks enige jaren herhaaldelijk onderzoek van de mij bekende vliegplaatsen in dit gebied heb ik nog geen imago van deze herfstgeneratie in natura gezien.

Wellicht mag één mannelijk ondermaats exemplaar, dat ik in mijn kweekkast omstreeks medio oktober aantrof, er toe gerekend worden. De rest van de ab ovo verkregen rupsen overwinterde halfwas. Waarschijnlijk kunnen wij hier spreken van de uitzondering, welke de regel bevestigt!

Uit een entomologisch onderzoek, dat door het R.I.V.O.N. met behulp van een tweetal vangapparaten in de Schouwense duinen wordt gedaan, blijkt dat althans in deze gebieden *D. sannio* over een pracht van een tweede generatie beschikt. Volgens recente waarnemingen is deze zelfs numeriek sterker dan de voorjaars-zomergeneratie! Behalve dat de imago's van deze herfstgeneratie aanmerkelijk kleiner zijn, verschillen zij verder in niets van die der eerste generatie.

De vroegste exemplaren van de eerste generatie werden op 15 mei 1961 waargenomen. Tot 15 juni was er een geregelde aanvlucht, waarna geen dier meer werd gezien. Einde dus van generatie 1.

Imago's van generatie 2, kenbaar aan de geringere grootte, verschenen op 7 augustus. Al naar gelang de weersomstandigheden werden *sannio*'s min of meer geregeld waargenomen tot de 8e september. Daarna kwam geen enkel exemplaar meer op de lampen. Op de 10e augustus werd het grootste aantal imago's genoteerd.

Wijl het seizoen 1961 nu niet bepaald gunstig kon worden genoemd voor het optreden van extra generaties, mag worden aangenomen, dat deze tweede generatie van *D. sannio* voor althans één van de Zeeuwse eilanden regel is. Dit demonstreert weer eens te meer de uitzonderlijke positie, die in ieder geval de kustgebieden beneden de grote rivieren met betrekking tot de Nederlandse entomofauna innemen!